

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att barnskyddslagen, hälso- och sjukvårdslagen och lagen om tillsynen över social- och hälsovården ändras. Dessutom föreslås det att det stiftas en ny lag om Statens barnskyddsanstalt och om skolan i anslutning till den. Lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd och lagen om statens uppfostringsanstalter och grunderna för de i dessa anställda personers pensionsrätt upphävs.

Syftet med propositionen är att stärka barnets rätt till särskilt skydd och att garantera att målen för barn och familjer inom barnskyddet uppfylls. Genom propositionen genomförs regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Enligt regeringsprogrammet genomförs under regeringsperioden en reform av barnskyddslagstiftningen, genom vilken barnets bästa, välbefinnande och trygghet tillgodoses genom att villkoren för begränsningsåtgärder förtydligas. Genom reformen tillgodoses tillräckligare befogenheter än i nuläget för barnskyddsmyndigheterna och platserna för vård utom hemmet för att göra sitt arbete. I propositionen förtydligas gränsen mellan fostrande och begränsande åtgärder. I enlighet med regeringsprogrammet åläggs myndigheterna att samarbeta aktivt och ges tillräckliga befogenheter och metoder för att barn som utan tillstånd är frånvarande från sin plats för vård utom hemmet snabbt ska finnas och återbördas. Dessutom införs en ny tjänst för rehabilitering på en sluten institution för att det ska finnas fler metoder för att bryta brottsspiralen för barn under straffansvarsåldern.

I propositionen ingår också förslag som hänför sig till förverkligande av tjänsteenheter inom barnskyddet som samordnar kompetens inom barnskydd och psykiatri.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

KIRJOITA TEKSTIÄ NAPSAUTTAMALLA TAI NAPAUTTAMALLA TÄTÄ.

Lagförslag

Lag

om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen (417/2007) 4 a §, 16 b §, 30 § 2 mom., rubriken för 11 kap., 61 § 1 mom., 63 §, 65 §, 66 § 1 och 2 mom., 66 a § 1 mom., 67 § 1 och 2 mom., 68, 69 a, 71 och 72 §, 74 § 1 mom., 89 § 1 och 4 mom., 90 § och 92 § 1 mom.,

av dem 4 a §, 30 § 2 mom., 65 §, 66 § 1 och 2 mom., 66 a § 1 mom., 67 § 1 och 2 mom., 69 a § och 74 § 1 mom. sådana de lyder i lag 542/2019, 16 b § sådan den lyder i lag 1283/2023, 61 § 1 mom., 68 § 2 mom., 71 och 72 § sådana de lyder i lag 88/2010, 63 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 88/2010, 89 § 1 och 4 mom. sådana de lyder i lag 1489/2019 och 90 § och 92 § 1 mom. sådana de lyder i lagarna 1489/2019 och 610/2022, samt

fogas till lagen nya 4 b, 4 c § och 49 a–49 h § samt nya 60 a–60 c § och en ny mellanrubrik före dem, till 62 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 blir 4 mom. och det ändrade 4 mom. blir 5 mom., till lagen en ny 64 §, i stället för den 64 § som upphävts genom lag 542/2019, samt till lagen nya 68 a §, 69 b–69 e § och 70 a § som följer:

4 a §

Rätt till balanserad utveckling och särskilt skydd för barn som har placerats

Barn som med stöd av denna lag har placerats utom hemmet ska säkerställas en god vård och fostran, ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå behövlig tillsyn och omsorg samt tryggas rätten till en balanserad utveckling och välfärd i enlighet med vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Man ska särskilt fästa vikt vid åtgärder genom vilka barnets psykiska och fysiska välfärd skyddas samt barnets sociala utveckling stöds. För att tillgodose barnets balanserade utveckling och särskilda skydd kan gränser ställas för barnet, även om barnet är av annan åsikt om gränserna. För att säkerställa behövliga gränser för barnet får det ingripas i barnets fysiska integritet, om det är nödvändigt. Vården, fostran, tillsynen och omsorgen får inte vara undertryckande mot barnet eller annars kränka barnets människovärde. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Särskilda bestämmelser om förutsättningarna för bruk av och skyldigheten att fatta beslut om begränsningar finns i 11 kap. Vården, uppfostran, tillsynen och omsorgen får inte omfatta begränsningar som avses i 11 kap. När en socialarbetare gör upp en sådan klientplan som avses i 30 § ska socialarbetaren i den mån det behövs diskutera med de aktörer som avses i 30 § 2 mom. om tillvägagångssätt och principer för fostran och om de regler och den praxis för fostran som tillämpas för att vård utom hemmet ska kunna ordnas.

4 b §

Fråntagande av ämnen och föremål som fostrande gränssättning

Om ett barn innehar ämnen eller föremål som den som inte har fyllt 18 år inte får inneha med stöd av någon annan lag, ska familjevårdaren eller en person i anstaltens vård- och fostringspersonal ta dem ifrån barnet. Om ett barn innehar andra än ovan avsedda berusningsframkallande ämnen eller föremål eller redskap som särskilt lämpar sig för bruket av sådana ämnen, ska också de tas ifrån barnet.

Barnet ska också fråntas andra än i 1 mom. avsedda ämnen och föremål vars egenskaper gör att de lämpar sig för att äventyra barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet, den allmänna ordningen på platsen för vård utom hemmet eller för att skada egendom, om en person som avses i 1 mom. har grundad anledning att misstänka att barnet använder ämnena eller föremålen så att det äventyrar barnets eller någon annans säkerhet.

Dessutom ska barnet fråntas penningtillgångar, betalningsmedel eller övriga med dessa jämförbara redskap eller nyttigheter, om användningen av dem sannolikt äventyrar barnets egen eller någon annans liv, hälsa, säkerhet, den allmänna ordningen på platsen för vård utom hemmet eller skadar egendom.

Dessutom ska barnet fråntas anordningar eller andra redskap som kan användas för kommunikation, om barnet använder anordningen eller redskapet så att barnets eller någon annans säkerhet eller den allmänna ordningen på platsen för vård utom hemmet äventyras. Om en anordning eller ett annat redskap som avses ovan har tagits ifrån barnet, ska barnets kontakter tryggas på andra sätt. Bestämmelser om begränsning av barnets kontakter finns i 62 och 63 §.

Den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter ska utan dröjsmål underrättas om sådant fråntagande av ämnen och föremål som vidtas som en fostrande åtgärd.

Om fråntagande av ämnen och föremål som en begränsande åtgärd vid barnskyddsanstalter föreskrivs särskilt i 11 kap.

4 c §

Beslutsfattande om fråntagande av ämnen och föremål

Fråntagandet får inte pågå längre än vad som är nödvändigt av skäl som avses i 4 b § och med avseende på barnets vård och fostran. Det ska fattas ett beslut om fråntagande av ett ämne eller föremål, om det fråntagna ämnet eller föremålet inte återlämnas till barnet genast när situationen upphört. På överlämnande eller förstöring av fråntagen egendom tillämpas vad som föreskrivs i någon annan lag.

Det beslut som avses i 1 mom. ska i fråga om barn som har placerats i familjevård fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. I fråga om barn som har placerats på en barnskyddsanstalt ska beslutet fattas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal.

Sådana i alkohollagen (1102/2017) avsedda alkoholdrycker och sådana i 118 § i tobakslagen (549/2016) avsedda produkter som minderåriga inte får inneha får förstöras jämte förpackning, om ämnet eller produkten inte har något nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

Fråntagen egendom ska återlämnas till barnet senast när placeringen avslutas, om det inte i någon annan lag föreskrivs något annat om att återlämna eller förstöra egendomen. Om fråntagen egendom har förstörts med stöd av 3 mom. eller någon annan lag, ska förstörelsen nämnas i det beslut som avses i 1 mom.

16 b §

Placeringsvälfärdsområdets ansvar för ordnande av barnskydd

Placeringsvälfärdsområdet ska när det ordnar tjänster se till att tjänsterna samordnas till en ändamålsenlig helhet i enlighet med 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård

(612/2021). Sådana mest krävande social- och hälsovårdstjänster där uppgifter inom socialvården och hälso- och sjukvården tillsammans bildar den helhet som behövs för att genomföra tjänsterna ska samordnas i enlighet med de bestämmelser som utfärdats med stöd av 36 § 3 mom. 6 punkten och 36 § 5 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Det välfärdsområde som ordnat en tjänst inom det mest krävande barnskyddet har rätt till ersättning av placerarvälfärdsområdet för sina kostnader.

Bestämmelser om placeringsvälfärdsområdets skyldighet att i en situation som avses i 1 mom. ordna de hälso- och sjukvårdstjänster som behövs för ett barn eller en ung person som har placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård samt om ersättning för kostnaderna för hälso- och sjukvårdstjänster finns i 69 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

Bestämmelser om skyldigheten för den kommun där ett barns placeringsplats finns och boningskommunen för ett barn i eftervård att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning för ett barn som placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och bestämmelser om ersättning för kostnaderna för detta finns i 38 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021). Bestämmelser om ordnande av småbarnspedagogik för barn som placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård och om ersättning för kostnaderna för den finns i lagen om småbarnspedagogik (540/2018).

30 §

Klientplan

Klientplanen ska, om det inte finns något uppenbart hinder för det, göras upp och ses över i samråd med barnet och vårdnadshavaren samt vid behov med en annan laglig företrädare för barnet, föräldrarna, någon annan person som svarar för barnets vård och fostran eller står barnet nära och någon som i väsentlig omfattning deltar i vårdnaden om barnet. I klientplanen antecknas de omständigheter och saker som målet är att påverka, barnets och familjens behov av stöd, tjänster och andra stödåtgärder genom vilka målet är att behovet av stöd ska mötas samt den tid inom vilken man uppskattar att målen kan uppnås. I klientplanen ska även antecknas de berörda avvikande meningar om behovet av stöd och ordnandet av tjänster och andra stödåtgärder. Klientplanen ska ses över vid behov, dock minst en gång om året. Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan ska klientplanen ses över med minst fyra månaders mellanrum, om barnet är placerat för rehabilitering på en sluten institution enligt 49 a §.

49 a §

Rehabilitering på sluten institution

Ett barn som brukar allvarligt våld eller begår andra brottsliga gärningar kan placeras för rehabilitering på en sluten institution, om det är nödvändigt för att skydda barnet mot beteende som äventyrar barnets egen eller andras säkerhet samt för att ordna de rehabiliterande tjänster och det långsiktiga stöd som barnet behöver. En ytterligare förutsättning är att det på grund av barnets beteende som äventyrar den egna säkerheten eller andras säkerhet inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt och att en period av särskild omsorg enligt 60 a § eller andra social- och hälsovårdstjänster inte lämpar sig för syftet i stället för rehabilitering på en sluten institution.

Bestämmelser om skyldigheten för Statens barnskyddsanstalt att producera den tjänst som avses i 1 mom. finns i lagen om Statens barnskyddsanstalt och om skolan i anslutning till den.

(). Bestämmelser om välfärdsområdets och Helsingfors stads ordnande och produktion av tjänster inom social- och hälsovård finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om välfärdsområden (611/2021).

49 b §

Innehållet i rehabilitering på sluten institution

Syftet med rehabilitering på en sluten institution är att sörja för barnets särskilda skydd. Detta förutsätter sådan intensifierad rehabilitering baserad på yrkeskompetens inom social- och hälsovården som svarar på barnets individuella behov. Tjänsten ska vara multiprofessionell och grunda sig på intensiv närvaro av yrkesutbildade vuxna. Under placeringen ska barnet säkerställas de hälso- och sjukvårdstjänster som barnet behöver. Under placeringen ska också tillgodoseendet av barnets kulturella rättigheter säkerställas. Under placeringen ska barnet genomgå behövliga läkarkontroller. Innehållet i rehabiliteringen preciseras utifrån barnets klientplan och den kompletterande planen för vård och fostran.

I rehabiliteringen kan det ingå brådsakande mottagnings- och bedömningsverksamhet.

Innehållet i och omfattningen av i 71 § avsedda särskilda begränsningar under tiden för placeringen ska fastställas i klientplanen.

Under placeringen ska man sörja för ordnande av stöd för barnets föräldrar i enlighet med 30 § 3 mom.

49 c §

Beslutsfattande om rehabilitering på sluten institution

Ett barn kan placeras för rehabilitering på en sluten institution genom beslut enligt 38 § 1 mom. och 43 § samt genom ett interimistiskt förordnande av en domstol enligt 83 § 1 mom. När barnet redan har placerats brådsakande för rehabilitering på en sluten institution, ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter när han eller hon bereder ett beslut enligt 43 § 1 eller 3 mom. eller en ansökan enligt 44 § begära en sådan bedömning av barnets situation som avses i 49 e § 1 mom. av de experter som avses i 49 d § 2 mom. Bedömningen ska begäras oberoende av om en sådan expertgrupp som avses i 14 § biträder den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter i beredningen av beslutet eller ger yttranden till stöd för beslutsfattandet.

I beslutet om rehabilitering på en sluten institution ska antecknas grunderna och målen för placeringen. I beslutet ska dessutom antecknas vård- och rehabiliteringsformerna och övriga stödåtgärder för att nå målen. Det sistnämnda gäller inte beslut om brådsakande placering eller interimistiska förordnanden enligt 83 § 1 mom.

Det beslut som avses i 1 mom. innefattar de särskilda begränsningar som föreskrivs i 71 §. När beslutet bereds ska 61 a § iakttas.

Placeringen av barnet för rehabilitering på en sluten institution gäller tills vidare. Placeringen av barnet ska avslutas, när det inte längre finns en sådan grund som avses i 49 a § för placeringen.

49 d §

Personalen inom rehabilitering på sluten institution

Utöver vad som i 60 § föreskrivs om personal, är behörighetsvillkor för anställda i vård- och fostringsuppgifter för uppgiften lämplig högskoleexamen eller sådan yrkesexamen på institutnivå som föregick yrkeshögskoleexamen. I fråga om behörighetsvillkoren för den övriga personalen gäller vad som bestäms om detta någon annanstans i lag och med stöd av lag. Ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ska vara anställda i rehabiliteringen på en sluten institution. Institutionens personal ska ha tillräcklig förtrogenhet och yrkesskicklighet för att trygga säkerheten.

Producenten av rehabilitering på en sluten institution ska ha tillgång till specialkompetens inom medicin, inbegripet missbrukar- och beroendevård, psykologi, socialt arbete, fostran och undervisning för att genomföra planmässig rehabilitering av barnet. Ovannämnda experter inom annat än undervisning ska stå i anställningsförhållande till ett välfärdsområde, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen eller Statens barnskyddsanstalt. Experter inom undervisning ska stå i tjänsteförhållande till Statens barnskyddsanstalt eller den kommun som ansvarar för ordnandet av undervisningen.

För att trygga säkerheten kan det i personalen utöver vård- och fostringspersonal ingå väktare som har grundexamen eller yrkesexamen inom säkerhetsbranschen och som står i tjänsteförhållande till tjänsteproducenten. Tjänsteproducenten ska ge väktaren handledning om begränsningar enligt 11 kap. i barnskyddslagen och bemötande av barn som brukar våld. Väktaren får inte utföra vård- eller fostringsuppgifter eller använda sådana begränsningar som avses i 11 kap. Utöver vad som i detta moment föreskrivs om väktarens befogenheter finns det bestämmelser om befogenheterna i 2 kap. i lagen om privata säkerhetstjänster.

49 e §

Verkställighet av rehabilitering på sluten institution

De experter som avses i 49 d § 2 mom. ska träffa barnet personligen och delta i planeringen och genomförandet av barnets vård utom hemmet på ett sätt som motsvarar barnets behov. Experterna ska regelbundet följa och bedöma hur barnets rehabilitering fortskrider i samarbete med anstaltens vård- och fostringspersonal. I bedömningen antecknas social- och hälsovårdens grunder och målen för tjänsten, och barnets behov av multiprofessionellt stöd och rehabilitering samt tillgodoseendet av barnets kulturella rättigheter bedöms. Vid behov inhämtas också en annan experts bedömning av barnets behov av vård, omsorg och rehabilitering. Experterna ska samtidigt bedöma behovet av de i 71 § avsedda särskilda begränsningar som riktas mot barnet.

Experterna ska sammanställa en sådan bedömning som avses i 1 mom. med minst fyra månaders mellanrum till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter som stöd för att se över klientplanen. Om det fortfarande finns grunder enligt 49 a § för att fortsätta sådana särskilda begränsningar som avses i 71 §, ska man i bedömningen ta ställning till innehållet i och omfattningen av genomförandet av begränsningen.

Under den tid rehabilitering på en sluten institution pågår ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter planera genomförandet av vården av barnet utom hemmet efter att placeringen för rehabilitering på en sluten institution avslutats.

49 f §

Säkerhetskontroll av utomstående

Personer som för att träffa ett barn eller en annan person kommer till en barnskyddsanstalt som producerar rehabilitering på en sluten institution kan granskas på barnskyddsanstaltens

område för att upprätthålla säkerheten, trygga ordningen eller skydda egendom (säkerhetskontroll).

Vid en säkerhetskontroll kan den som anländer till en barnskyddsanstalt eller befinner sig på barnskyddsanstalten eller dess område, de föremål som han eller hon medför och det fortskaffningsmedel som han eller hon använder och som befinner sig på barnskyddsanstaltens område granskas med hjälp av en metalldetektor, någon annan teknisk anordning eller en tränad hund, ytlig undersökning av kläderna eller på något annat motsvarande sätt för att det ska kunna säkerställas att personen inte medför föremål eller ämnen

- 1) med vilka säkerheten för dem som befinner sig på barnskyddsanstalten kan äventyras,
- 2) som särskilt lämpar sig för skadegörelse på egendom, eller
- 3) vars innehav har förbjudits för minderåriga eller andra personer i lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lag.

I det syfte som nämns i 1 mom. kan personen i fråga åläggas att överlämna den medförda egendomen för granskning, om granskningen inte kan utföras på det sätt som avses i 2 mom.

49 g §

Rätt att frånta utomstående personer ämnen och föremål

En i 49 d § 3 mom. avsedd person som utför en säkerhetskontroll har rätt att frånta en person i 49 f § 2 mom. avsedda föremål eller ämnen som påträffats vid säkerhetskontroll eller annars.

Föremål och ämnen som fråntagits någon ska överlämnas till polisen eller, om det inte finns något hinder för det enligt lag, återlämnas till den kontrollerade när han eller hon avlägsnar sig från barnskyddsanstalten.

49 h §

Avlägsnande av personer från barnskyddsanstaltens område

Den som vägrar underkasta sig en säkerhetskontroll som avses i 49 f § ska uppmanas att avlägsna sig från barnskyddsanstalten. Om personen vägrar avlägsna sig, kan han eller hon avlägsnas från barnskyddsanstalten eller anstaltens område. Den som avlägsnas ska underrättas om grunden för åtgärden.

Period av särskild omsorg

60 a §

Period av särskild omsorg

Med period av särskild omsorg avses sådan särskild, multiprofessionell vård och omsorg som genomförs vid en barnskyddsanstalt i vård utom hemmet för ett barn som fyllt 12 år. Under en period av särskild omsorg begränsas barnet i enlighet med 72 § i den utsträckning som vården av och omsorgen om barnet förutsätter. Bestämmelser om övriga begränsningar av barn finns i 11 kap. Under tiden för vård utom hemmet kan en period av särskild omsorg ordnas för barnet, när barnets eget beteende allvarligt äventyrar barnets liv, hälsa eller utveckling.

Syftet med perioden av särskild omsorg är att bryta ett beteende som skadar barnet självt och att möjliggöra att barnet får helhetsinriktad omsorg. En ytterligare förutsättning är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt och att hälso- och sjukvårdstjänster inte lämpar sig för syftet i stället för en period av särskild omsorg.

60 b §

Beslut om period av särskild omsorg

Det ska fattas ett beslut för viss tid om en period av särskild omsorg. Beslutet får fattas för högst 90 dygn åt gången. Tiden räknas från det att perioden av särskild omsorg faktiskt inleds. Beslutet om perioden av särskild omsorg förfaller om verkställigheten inte har kunnat inledas inom 90 dygn från det att beslutet fattades. I beslutet om en period av särskild omsorg ska antecknas grunderna för perioden, målen, vård- och rehabiliteringsformerna och övriga stödåtgärder för att nå målen.

En period av särskild omsorg kan förlängas av ytterst tungt vägande skäl med högst 90 dygn, om förlängningen utöver det som föreskrivs i 60 a § om förutsättningarna för genomförande av en period av särskild omsorg är nödvändig med hänsyn till barnets liv, hälsa eller säkerhet och för ordnandet av de tjänster som barnet behöver.

Beslutet ska grunda sig på en multiprofessionell bedömning av barnets situation som gjorts med avseende på ordnandet av en period av särskild omsorg och som baserar sig på expertis inom åtminstone fostran, socialt arbete och medicin. Ett beslut om ordnande och förlängning av en period av särskild omsorg fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Perioden av särskild omsorg ska omedelbart avslutas om den visar sig vara verkningslös med avseende på uppnåendet av målen för den eller när behov av den inte längre finns. Beslut om avslutande av perioden av särskild omsorg fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

Om perioden av särskild omsorg ordnas någon annanstans än på barnets egen plats för vård utom hemmet, kan välfärdsområdet säga upp den plats för vård utom hemmet som avses ovan, om det inte strider mot barnets bästa att säga upp platsen.

60 c §

Genomförande av en period av särskild omsorg

En period av särskild omsorg kan genomföras vid en barnskyddsanstalt som till sitt förfogande har tillräcklig expertis inom fostran, socialt arbete, psykologi och medicin för genomförandet. Anstalten ska ha personal med en sådan för uppgiften lämplig yrkesexamen som verksamheten förutsätter och lokaler som i sanitärt och övrigt hänseende lämpar sig för genomförandet av perioden av särskild omsorg.

Under perioden av särskild omsorg ska personer med i 1 mom. avsedd expertis träffa barnet regelbundet samt delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av perioden av särskild omsorg för barnet. Under perioden av särskild omsorg ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter planera genomförandet av vården av barnet utom hemmet efter perioden av särskild omsorg. Under perioden av särskild omsorg ska barnet dessutom genomgå behövliga läkarkontroller.

11 kap.

Begränsningar som tryggar särskilt skydd för barnet under vård utom hemmet

61 §

Bestämmelsernas tillämpningsområde

De begränsningar som avses i 62 och 63 § i detta kapitel kan tillgripas under tiden för placeringar enligt 49 a §. De begränsande åtgärder som avses i 64–70 § kan tillgripas endast inom sådan vård utom hemmet som ordnas som anstaltsvård. De särskilda begränsande åtgärder som avses i 71 § får tillgripas endast under placering för sådan rehabilitering på en sluten institution som avses i 49 a § och de särskilda begränsande åtgärder som avses i 72 § får tillgripas endast under tiden för en period av särskild omsorg som avses i 60 a §.

62 §

Begränsning av kontakterna

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. får barnets rätt att hålla kontakt med sådana personer utanför familjehemmet eller anstalten som inte kan identifieras begränsas.

Under de förutsättningar som nämns i 1 mom. behöver barnets vistelseort inte röjas för barnets föräldrar eller vårdnadshavare.

Begränsning av kontakterna enligt 1–4 mom. får ske bara i den utsträckning som i det specifika fallet är nödvändigt för att det i lagen föreskrivna syftet ska uppnås. Kvarhållna brev och andra förtroliga meddelanden ska förvaras åtskilda från andra handlingar som gäller barnet för att de inte ska kunna läsas av andra än de som avses i 63 § 2 mom.

63 §

Beslut om begränsning av kontakterna

I fråga om sådan begränsning av kontakterna som avses i 62 § 1–4 mom. ska det fattas ett beslut för viss tid, högst ett år åt gången. I beslutet ska nämnas orsaken till begränsningen, vilka personer som omfattas av begränsningen, vilket slag av kontakt begränsningen gäller och i vilken utsträckning begränsningen ska genomföras. När beslut enligt 62 § 3 mom. fattas om begränsning av barnets kontakter med personer som inte kan identifieras ska i beslutet anges de i 62 § 1 mom. avsedda personer som begränsningen av kontakterna inte gäller.

Ett beslut om begränsning av kontakterna fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. I ärenden som gäller brådskanie placering av ett barn och vid behov i andra brådskanie fall fattas beslutet av den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom.

Ett beslut om en sådan kortvarig begränsning enligt 62 § 1–4 mom. som gäller i högst 30 dygn kan dock fattas också av föreståndaren för en barnskyddsanstalt eller av dennes ställföreträdare. Föreståndaren för barnskyddsanstalten eller dennes ställföreträdare ska omedelbart lämna beslutet till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för kännedom. Om det finns behov av att förlänga begränsningen eller om det redan från början finns behov av att bestämma att begränsningen ska gälla i mer än 30 dygn, fattas beslutet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Begränsningen av kontakterna ska avslutas så snart den inte längre behövs med hänsyn till 62 § 1 mom.

64 §

Teknisk övervakning vid barnskyddsanstalter

Bestämmelser om teknisk övervakning av lokaler som används gemensamt av klienterna vid en verksamhetsenhet inom socialvården finns i 48 § i socialvårdslagen.

65 §

Fråntagande av ämnen och föremål vid barnskyddsanstalter

För fråntagande av sådana ämnen och föremål som avses i 4 b § har föreståndaren för anstalten eller en person i anstaltens vård- eller fostringspersonal rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att genomföra fråntagandet och som kan anses försvarliga med beaktande av barnets ålder och beteende samt en samlad bedömning av situationen.

Fråntagande med hjälp av maktmedel enligt 1 mom. får tillgripas endast om det inte är möjligt att komma överens om fråntagandet med barnet och fråntagandet inte kan fördröjas. Fråntagandet ska genomföras så säkert som möjligt, och fråntagandet får inte innebära ett mer omfattande ingrepp i barnets personliga integritet och privatliv än vad som är nödvändigt.

Den som använt maktmedel enligt 1 mom. ska lämna en skriftlig rapport om användningen av maktmedel till föreståndaren för anstalten. Föreståndaren för anstalten ska omedelbart lämna en rapport om användning av maktmedel som skett vid anstalten till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. Bestämmelser om beslutsfattande i fråga om fråntagande av ämnen och föremål finns i 4 c §.

Vid fråntagande enligt 2 mom. får maktmedelsredskap inte användas. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

66 §

Kroppsvsitation

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sina kläder har eller annars bär på sig sådana ämnen, föremål, penningtillgångar, betalningsmedel eller övriga med dessa jämförbara redskap eller nyttigheter som avses i 4 b § eller produkter som avses i 118 § i tobakslagen, får kroppsvsitation företas för att utreda saken. Vid kroppsvsitationen får en metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning användas för att kontrollera barnet och de saker det har med sig.

Kroppsvsitationen företas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Om inte något annat följer av särskilda skäl ska kroppsvsitationen företas i närvaro av en annan person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Kroppsvsitationen ska genomföras med respekt för barnet, så finkänsligt som möjligt och genom att kränka barnets integritet så lite som möjligt.

66 a §

Kroppsbesiktning

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn har använt ämnen som avses i 4 b § 1 mom., får barnet underkastas kroppsbesiktning som kan omfatta ett utandningsprov eller tagande av blod-, urin- eller salivprov. Om ett barn som på anstalten har underkastats kroppsbesiktning bestrider bruk av berusningsmedel enligt 4 b § 1 mom., eller om det annars är påkallat för att utreda om resultatet av kroppsbesiktningen är tillförlitligt, ska provet skickas för kontroll på tillbörligt sätt.

67 §

Granskning av egendom, försändelser och utrymmen samt kvarhållande av försändelser

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehar ämnen eller föremål som avses i 4 b § eller om barnets vistelseort måste utredas skyndsamt för att syftet med vården utom hemmet ska uppnås, får de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar granskas.

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett brev eller ett därmed jämförbart annat förtroligt meddelande eller någon annan försändelse till barnet innehåller ämnen eller föremål som avses i 4 b §, får innehållet i försändelsen granskas utan att brev eller andra förtroliga meddelanden läses.

68 §

Fasthållande vid barnskyddsanstalter

Föreståndaren för anstalten eller en person i anstaltens vård- och fostringspersonal får, för att lugna ett barn, kortvarigt hålla fast barnet, om det på basis av sitt förvirrade eller hotfulla beteende sannolikt skulle skada sig själv eller andra och fasthållandet är nödvändigt på grund av en överhängande fara för barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet eller för förhindrande av betydande skador på egendom. Fasthållandet kan också innefatta förflyttning av barnet.

Föreståndaren för anstalten eller en person i anstaltens vård- eller fostringspersonal har rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att uppnå syftet med fasthållandet och som kan anses försvarliga med beaktande av barnets ålder och beteende samt en samlad bedömning av situationen.

Fasthållandet ska utifrån en samlad bedömning vara nödvändigt med beaktande av barnets beteende och situationen i övrigt. Fasthållandet ska ske på ett sätt som är tryggt för barnet med hänsyn till dess ålder, kön, kulturella och religiösa bakgrund samt individuella situation. Fasthållandet ska upphöra genast när det inte längre är nödvändigt.

Den som hållit fast ett barn ska lämna en skriftlig rapport om fasthållandet till föreståndaren för anstalten. Föreståndaren för anstalten ska omedelbart lämna en rapport om fasthållande som skett vid anstalten till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

Om man blir tvungen att tillgripa fasthållande upprepade gånger, ska en socialarbetare som en del av den i 74 a § avsedda bedömningen av en begränsning som riktats mot ett barn tillsammans med barnet och platsen för vård utom hemmet samt i den mån det är möjligt med vårdnadshavaren och barnets föräldrar bedöma hur fasthållande kan undvikas på ett sätt som beaktar barnets bästa. Barnets hälsotillstånd ska undersökas efter fasthållandet, om fasthållandet tillfogar barnet skador eller fysiska märken eller om barnet begär det.

Vid fasthållande av barn får maktmedelsredskap inte användas. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

68 a §

Fasthållande för att förhindra att ett barn avlägsnar sig från anstalten utan tillstånd

Föreståndaren för anstalten eller en person i anstaltens vård- och fostringspersonal får kortvarigt hålla fast ett barn för att förhindra att barnet utan tillstånd avlägsnar sig från anstalten eller från gården i anslutning till anstalten, om barnet genom att avlägsna sig utsätter sig själv eller någon annan för ett hot mot hälsa eller säkerhet. Fasthållandet kan också innefatta förflyttning av barnet. Föreståndaren för anstalten eller en person i anstaltens vård- eller fostringspersonal har rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att förhindra att barnet avlägsnar sig utan tillstånd och som kan anses försvarliga med beaktande av barnets ålder och beteende samt en samlad bedömning av situationen. På fasthållande tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 68 § 3–6 mom.

69 a §

Eftersökning och återförande av barn som utan tillstånd är frånvarande från anstalten.

Om ett barn utan tillstånd har avlägsnat sig från anstalten eller om ett barn efter att med tillstånd ha avlägsnat sig inte återvänder dit i enlighet med vad man på förhand kommit överens om eller om ett barn efter att med tillstånd ha avlägsnat sig från anstalten är på väg till en plats eller befinner sig på en plats som man inte på förhand kommit överens om, ska anstalten för att trygga verkställigheten av beslut om omhändertagande av barnet och vård utom hemmet samt beslut om brådiskande placering och beslut om att fortsätta brådiskande placering eller ett interimistiskt förordnande enligt 83 § utan dröjsmål vidta behövliga åtgärder för att hitta barnet och återföra det till anstalten. Återförandet av barnet innefattar gripande av barnet och transport av det gripna barnet. Anstalten ska utan dröjsmål underrätta den myndighet som ansvarar för vården av barnet utom hemmet om barnets olovliga frånvaro.

De behöriga myndigheter i välfärdsområdena och Helsingfors stad som ansvarar för att ordna socialvård kan av nödcentralsverket i form av en brådiskande stödtjänst enligt 2 § 4 punkten i lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010) begära lokaliseringssuppgifter om det abonnemang eller den terminalutrustning som använts av ett i 1 mom. avsett barn, om den ovan avsedda behöriga myndighet som ansvarar för att ordna socialvård bedömer att ett i 1 mom. avsett barn på det sätt som avses i 321 § 1 mom. 2 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) befinner sig i uppenbar nöd eller omedelbar fara. Bestämmelser om rätten för de behöriga myndigheter i välfärdsområdena och Helsingfors stad som ansvarar för att ordna socialvård att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få sådana uppgifter om uppdrag eller åtgärder som är nödvändiga för utförandet av deras uppgifter finns i 20 § 4 mom. i lagen om nödcentralsverksamhet.

Ett ärende som gäller återförande av ett i 1 mom. avsett barn avgörs av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter eller, när socialarbetaren har förhinder, av en annan behörig tjänsteinnehavare inom socialvården. I brådiskande fall ska ärenden som gäller återförande av barn avgöras av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Föreståndaren för anstalten eller den av föreståndaren förordnade personen i anstaltens vård- och fostringspersonal ska utan dröjsmål meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om avgörandet.

Eftersökningen och återförandet av barnet får genomföras endast av en anställd inom anstaltens vård- och fostringspersonal eller av en behörig tjänsteinnehavare inom socialvården. Åtgärder för eftersökning och återförande av barn får inte genomföras i form av köpta tjänster. Anteckningar om åtgärderna för eftersökning och återförande av barn ska göras i barnets

klienthandlingar i enlighet med 33 § och lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården.

Anstalten ska lämna en skriftlig rapport om åtgärder för eftersökning och återförande av ett barn till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

69 b §

Gripande av barn

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn befinner sig i en bostad eller på en annan vistelseplats, har en person i anstaltens vård- och fostringspersonal och en behörig tjänsteinnehavare inom socialvården rätt att få tillträde till bostaden eller vistelseplatsen för att gripa barnet.

När man fått reda på barnets vistelseort har en person i anstaltens vård- och fostringspersonal och en behörig tjänsteinnehavare inom socialvården rätt att för gripande av barnet kortvarigt hålla fast barnet så att barnet kan flyttas till den bil eller det andra transportmedel som används för transporten. En person i anstaltens vård- eller fostringspersonal och en behörig tjänsteinnehavare inom socialvården har rätt att för att hålla fast barnet och flytta barnet till en bil eller ett annat transportmedel använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att hålla fast barnet och flytta barnet och som kan anses försvarliga med beaktande av barnets ålder och beteende samt en samlad bedömning av situationen. På fasthållande tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 68 § 3–6 mom.

En i 2 mom. avsedd person som söker efter barnet får under de förutsättningar och på de sätt som föreskrivs i 66 § företa en kroppsvisitation av barnet för att trygga ett säkert gripande. Dessutom får en i 2 mom. avsedd person omhändertaga sådana i 4 b § avsedda ämnen och föremål som barnet innehar. Om omhändertagna ämnen eller föremål inte återlämnas till barnet, ska det fattas ett beslut om saken i enlighet med 4 c § 1 och 4 mom.

69 c §

Transport av ett barn som gripits

När man fått reda på barnets vistelseort, ska anstalten och den myndighet som ansvarar för vården av barnet utom hemmet tillsammans avtala om transporten av barnet tillbaka till anstalten, om barnet inte återvänder frivilligt.

Den i 69 a § 4 mom. avsedda person som transporterar barnet får under de förutsättningar och på de sätt som föreskrivs i 66 § företa en kroppsvisitation av barnet i det transportmedel som används för transporten eller i dess omedelbara närhet för att trygga en säker transport. För att trygga en säker transport får dessutom den som transporterar barnet under transporten omhändertaga sådana i 4 b § avsedda ämnen och föremål som barnet innehar. Om omhändertagna ämnen eller föremål inte återlämnas till barnet efter transporten, ska det fattas ett beslut om saken i enlighet med 4 c § 1 och 4 mom.

Under transporten av barnet får en i 69 a § 4 mom. avsedd person som transporterar barnet kortvarigt hålla fast barnet i det transportmedel som används för transporten för att trygga en säker transport, om barnet på basis av sitt förvirrade eller hotfulla beteende sannolikt skulle skada sig självt eller andra och fasthållandet är nödvändigt på grund av en överhängande fara för barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet. Den som transporterar barnet har rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att hålla fast barnet och som kan anses försvarliga med beaktande av barnets ålder och beteende samt en samlad bedömning av situationen. På fasthållande tillämpas i övrigt 68 § 3–6 mom.

69 d §

Eftersökning och återförande av barn som utan tillstånd är frånvarande från ett familjehem

Om ett barn som i enlighet med 49 § är placerat i familjevård utan tillstånd har avlägsnat sig från familjehemmet eller om ett barn efter att med tillstånd ha avlägsnat sig inte återvänder dit i enlighet med vad man på förhand kommit överens om eller om ett barn efter att med tillstånd ha avlägsnat sig från familjehemmet är på väg till eller befinner sig på en plats som man inte på förhand kommit överens om, ska familjevårdaren utan dröjsmål underrätta den myndighet som ansvarar för vården av barnet utom hemmet om barnets olovliga frånvaro, och myndigheten ska för att trygga verkställigheten av beslut om omhändertagande av barnet och vård utom hemmet samt om brådsakande placering och beslut om att fortsätta brådsakande placering eller ett interimistiskt förordnande enligt 83 § utan dröjsmål vidta behövliga åtgärder för att hitta barnet och återföra det. Återförandet av barnet innefattar gripande av barnet och transport av det gripna barnet. Eftersökningen och återförandet av barnet får endast genomföras av en behörig tjänsteinnehavare inom socialvården. På återförande av barn tillämpas i övrigt 69 a § 4 mom.

Ett ärende som gäller återförande av ett i 1 mom. avsett barn avgörs av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter eller, när socialarbetaren har förhinder, av en annan behörig tjänsteinnehavare inom socialvården.

Vad som i 69 a § 2 mom. föreskrivs om att begära lokaliseringssuppgifter om det abonnemang eller den terminalutrustning som använts av barnet och om rätten att få uppgifter samt vad som i 69 b § och 69 c § 2–4 mom. föreskrivs om befogenheterna för en behörig tjänsteinnehavare inom socialvården tillämpas också när det är fråga om ett barn som avses i 1 mom. Vad som i 69 b § och 69 c § 2–4 mom. föreskrivs om befogenheter gäller inte familjevårdare.

69 e §

Handräckning av polisen för gripande och transport av barn som utan tillstånd är frånvarande från anstalter och familjehem.

Utöver vad som i 22 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården föreskrivs om socialvårdsmyndighetens rätt att av andra myndigheter få den handräckning som den behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter, har polisen skyldighet att på begäran om handräckning bistå socialvårdsmyndigheten eller en person i anstaltens vård- och fostringspersonal som söker efter ett barn i att gripa ett barn som avses i 69 a § 1 mom. eller 69 d § 1 mom., om socialvårdsmyndigheten eller den i 4 mom. avsedda person som begär handräckning för dess räkning bedömer att barnets beteende eller omständigheterna i övrigt förutsätter det.

Om tillträdet till en bostad eller annan vistelseplats som avses i 69 b § 1 mom. förhindras eller om barnet motsätter sig kroppsvisitation eller omhändertagande enligt 69 b § 3 mom. eller 69 c § 2 mom., är polisen skyldig att på begäran om handräckning ge handräckning i fråga om tillträde till en bostad eller vistelseplats eller för kroppsvisitation eller omhändertagande.

Polisen är också skyldig att bistå vid transport av ett barn som avses i 1 mom. till den närmaste möjliga barnskyddsanstalt som anvisas av socialvårdsmyndigheten, om socialvårdsmyndigheten anser att transport av barnet på grund av att barnet är våldsamt eller av något annat skäl skulle ge upphov till en betydande risk för att barnets säkerhet eller säkerheten för en person som deltar i transporten av barnet äventyras. Den närmaste möjliga barnskyddsanstalten kan vara en tillfällig barnskyddsanstalt eller barnets egen plats för vård utom hemmet.

Den begäran om handräckning som avses i denna paragraf kan för socialvårdsmyndighetens räkning göras också av en person i anstaltens vård- och fostringspersonal som söker efter barnet.

Bestämmelser om avgiftsfrihet i fråga om handräckning som polisen ger i situationer enligt 1 och 2 mom. finns i 22 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

70 a §

Kameraövervakning i samband med isolering

När isolering enligt 70 § genomförs i ett isoleringsrum i anslutning till anstalten, kan teknisk övervakning i form av kameraövervakning utföras i rummet när säkert genomförande av isoleringen förutsätter det. Kameraövervakning får användas endast när det är nödvändigt och proportionerligt med tanke på syftet med kameraövervakningen. Kameraövervakning får inte riktas mot den del av isoleringsrummet som utgör toalett och tvätttrum. I samband med isoleringen ska barnet underrättas om kameraövervakningen. På kameraövervakning tillämpas i övrigt 48 § 2 och 3 mom. i socialvårdslagen.

71 §

Särskilda begränsningar under rehabilitering på sluten institution

Utöver vad som i detta kapitel föreskrivs om begränsning av kontakter och begränsande åtgärder, begränsas barnets grundläggande fri- och rättigheter genom ett beslut enligt 49 c § på det sätt som anges i 2–5 mom. i denna paragraf.

Barnet förhindras att avlägsna sig från anstaltens lokaler utan tillstånd eller övervakning under tiden för placering för rehabilitering på en sluten institution.

Under den tid som barnet är placerat för rehabilitering på en sluten institution ska barnet fråntas sådana i 4 b § 4 mom. avsedda anordningar och redskap som kan användas för kommunikation. När en anordning eller ett annat redskap som avses ovan har fråntagits barnet, ska barnets kontakter tryggas på andra sätt. Bestämmelser om begränsning av barnets kontakter finns i 62 och 63 §. Beslut om begränsning av kontakterna kan också fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter i samband med att socialarbetaren fattar beslut om brådskande placering av barnet för rehabilitering på en sluten institution med stöd av 38 §.

Av de skäl som anges i 49 a § får kroppsbesiktningar av barnet företas planmässigt under placeringen för rehabilitering på en sluten institution.

Under placeringen ska innehållet i och omfattningen av de begränsningar som avses ovan i 2–4 mom. bedömas i samband med att klientplanen ses över med minst fyra månaders mellanrum, med beaktande av vad som föreskrivs i 49 e §. Begränsningar enligt denna paragraf får användas endast i den mån och i den omfattning som det är nödvändigt av sådana skäl som avses i 1 mom.

72 §

Särskilda begränsningar under en period av särskild omsorg

Utöver vad som i detta kapitel föreskrivs om begränsande åtgärder, begränsas genom ett beslut enligt 60 b § barnets grundläggande fri- och rättigheter med hjälp av begränsande åtgärder enligt denna paragraf under en sådan period av särskild omsorg som avses i 60 a §.

Under perioden av särskild omsorg begränsas barnets rörlighet så att barnet hindras från att avlägsna sig från anstaltens lokaler utan tillstånd eller övervakning.

Under perioden av särskild omsorg får kroppsbesiktningar av barnet företas planmässigt, om det är nödvändigt för att skydda barnet.

74 §

Anteckningar om begränsande åtgärder

För trygghet av uppföljningen och övervakningen av bruket av sådana begränsande åtgärder som avses i 65, 66, 66 a, 67–69, 69 a, 69 b, 69 c, 69 d, 70, 71 och 72 § ska barnskyddsanstalten på behörigt sätt göra anteckningar om de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningarna ska omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden, hur begränsningen genomförts, hurdana andra begränsningar som eventuellt har tillgripits samtidigt, grunden för åtgärden och hur länge den varat, namnet på den som har fattat beslut om åtgärden, genomfört åtgärden i praktiken och närvarat vid genomförandet, samt vid behov uppgifter om de sannolika skäl som avses i 66 § 1 mom., 66 a § 1 mom., 67 § 1 och 2 mom. och 69 b § 1 mom. och om de särskilda skäl som avses i 67 § 4 mom. Vidare ska åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran beskrivas. Sättet att höra barnet innan beslutet om begränsningen fattats eller innan begränsningen genomförts ska beskrivas. Även barnets åsikt om saken ska antecknas.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

- 1) sådan brådsakande placering som avses i 38 § 1 mom.,
 - 2) sådan förlängning av en brådsakande placering som avses i 38 a §,
 - 3) sådant omhändertagande samt därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,
 - 4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådsakande placeringen varar,
 - 5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §, och
 - 6) sådan särskild omsorg som avses i 60 b §.
-

I ärenden som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 67 § 4 mom., 69 och 70 § och i ärenden som avses i 4 b § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare. De begränsande åtgärder som föreskrivs i 71 och 72 § ingår i beslutet om placering och rätten att söka ändring bestäms enligt 1 mom.

90 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd välfärdsområdet får ändring sökas direkt genom besvär i förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden i ärenden som gäller

- 1) sådant fråntagande av ämnen och föremål som avses i 4 b §,
- 2) sådan brådsakande placering som avses i 38 § 1 mom.,
- 3) sådan förlängning av en brådsakande placering som avses i 38 a §,
- 4) sådant omhändertagande samt därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,
- 5) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådsakande placeringen varar,
- 6) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,
- 7) sådan särskild omsorg som avses i 60 b §,
- 8) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,

9) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,

10) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §, och

11) sådan isolering som avses i 70 §.

De begränsande åtgärder som föreskrivs i 71 och 72 § ingår i beslutet om placering och rätten att söka ändring bestäms enligt 1 mom.

I beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd välfärdsområdet har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas på det sätt som anges i 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfåendet av beslutet.

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på ändringssökande i övrigt vad som föreskrivs i socialvårdslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut får på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i ärenden som gäller

1) fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan välfärdsområdena enligt 16, 16 a och 16 b §,

2) tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §,

3) tryggnad av försörjning och boende enligt 35 §,

4) omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 § 1 och 3 mom.,

5) avslutande av omhändertagande enligt 47 §,

6) begränsning av kontakter enligt 63 §,

7) eftervård enligt 75 och 76 §, samt

8) förbud enligt 81 § 5 mom.

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 2026.

Bestämmelserna om rehabilitering på en sluten institution i 49 a–49 h och 71 § i denna lag tillämpas från och med den 1 månad 2026.

På beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

På besvär eller underställning med anledning av ett beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag eller på behandlingen av ett sådant ärende vid en högre besvärshögre instans med anledning av besvär tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 69 § i hälso- och sjukvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 69 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), sådan paragrafen lyder i lagarna 581/2022 och 116/2023, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., som följer:

69 §

Skyldigheter som gäller barnskydd

Placeringsvårdsområdet ska när det ordnar tjänster se till att tjänsterna samordnas till en ändamålsenlig helhet i enlighet med 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Sådana mest krävande social- och hälsovårdstjänster där uppgifter inom socialvården och hälso- och sjukvården tillsammans bildar den helhet som behövs för att genomföra tjänsterna ska samordnas i enlighet med de bestämmelser som utfärdats med stöd av 36 § 3 mom. 6 punkten och 36 § 5 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Det vårdningsområde som ordnat tjänsten inom det mest krävande barnskyddet har rätt till ersättning av placeringsvårdsområdet för kostnaderna för ordnandet av vården enligt vad som föreskrivs i 4 mom.

Om barnskyddsbehovet beror på otillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster, ska de hälso- och sjukvårdstjänster som med tanke på barnets hälsa och utveckling är nödvändiga utan dröjsmål ordnas för barnet och hans eller hennes familj, trots vad som föreskrivs om att få vård i 51, 51 a–51 c, 52 och 53 §.

När ett placeringsvårdsområde har ordnat tjänster enligt 1 mom. ska placeringsvårdsområdet betala ersättning som motsvarar de kostnader som orsakats av den som har ordnat vården. Ersättningen får vara högst så stor att den täcker kostnaderna för tjänsten. Från ersättningen avdras de avgifter som har betalats för vården samt övriga verksamhetsintäkter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) 4 § 1 mom. som följer:

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *tjänsteanordnare* välfärdsområde med ansvar för att ordna social- och hälsovård, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen samt Folkpensionsanstalten med ansvar för att ordna studerandehälsovård för högskolestuderande och rehabiliteringstjänster samt statens sinnessjukhus, Försvarmakten med ansvar för att ordna sjukvård och hälsovård och Enheten för hälso- och sjukvård för fångar,

2) *tjänsteproducent* välfärdsområden, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, statliga affärsverk, Statens barnskyddsanstalt, självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller församlingar eller kyrkliga samfällighet inom de kyrkorna samt aktiebolag och andra bolag, offentliga och privata sammanslutningar, andelslag, föreningar, stiftelser och enskilda näringsidkare som producerar socialservice enligt 3 punkten eller hälso- och sjukvårdstjänster enligt 4 punkten,

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) rubriken för
7 kap. och
fogas till lagen en ny 30 § som följer:

7 kap.

Ikraftträdande och finansiering

30 §

Ersättning för studerande som får skolhemsundervisning

Den kommun som under den tid utbildningen pågår är hemkommun för en studerande som får utbildning som handleder för examensutbildning i ett i 57 § i barnskyddslagen avsett skolhem som beviljats tillstånd enligt 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning, är skyldig att för den studerande till den som ordnar skolhemsundervisningen som en del av kostnaderna för barnskyddsåtgärder betala en ersättning, som beräknas genom att de arbetsdagar inom utbildning under vilka den studerande getts utbildning multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnaderna för utbildningen per arbetsdag.

När ersättning enligt 1 mom. beräknas för finansåret beaktas som avdrag den finansiering som enligt 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) betalas för finansåret för undervisning och verksamhet som ordnas för eleven, beräknat enligt priset per enhet under finansåret.

Trots det som ovan föreskrivs om bestämmande av ersättning kan kommunen komma överens om ersättningen med utbildningsanordnaren.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om Statens barnskyddsanstalt och om skolan i anslutning till den

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på Statens barnskyddsanstalt som lyder under Institutet för hälsa och välfärd.

2 §

Statens barnskyddsanstalts struktur

Statens barnskyddsanstalt är ett riksomfattande ämbetsverk vars verksamhetsområde omfattar hela landet.

Statens barnskyddsanstalt består av barnskyddets tjänstenheter, en skola och fängelsets familjeavdelning samt deras gemensamma förvaltning. Skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt har sina verksamhetsställen i barnskyddets tjänstenheter.

3 §

Direktionen för skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt

Skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt har en direktion som tillsätts av Institutet för hälsa och välfärd för fyra kalenderår åt gången. Direktionen består av en ordförande, en vice ordförande och minst tre andra medlemmar samt personliga ersättare för dem.

Direktionen utnämner skolans ledande rektor för en femårsperiod efter föredragning av direktören för Statens barnskyddsanstalt.

4 §

Ledning av Statens barnskyddsanstalt

Statens barnskyddsanstalt leds av en direktör som utnämns av Institutet för hälsa och välfärd. Direktören för barnskyddsanstalten utnämns för en femårsperiod, om det inte av särskilda skäl finns grund för att utnämna för kortare tid. Direktören med ansvar för verksamheten vid Statens barnskyddsanstalt ska ha en lämplig högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Bestämmelser om Statens barnskyddsanstalts organisation, interna arbetsfördelning, behandling och avgörande av ärenden samt om den övriga organiseringen av verksamheten finns i arbetsordningen, som godkänns av direktören för Statens barnskyddsanstalt.

Direktören för barnskyddsanstalten avgör de ärenden som ska avgöras av ämbetsverket och som enligt vad som föreskrivs eller vad som bestäms i arbetsordningen inte ska avgöras av någon annan tjänsteman.

Direktören för barnskyddsanstalten har rätt att avgöra ärenden som en tjänsteman vid ämbetsverket enligt arbetsordningen får avgöra.

5 §

Uppgifter som utförs av Statens barnskyddsanstalt och skolan i anslutning till den

Statens barnskyddsanstalt har till uppgift att producera anstaltsvård enligt barnskyddslagen (417/2007) samt ordna grundläggande utbildning och utbildning som handleder för examensutbildning enligt vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) för sådana barn som är placerade i vård utom hemmet och som inte på ett ändamålsenligt sätt kan fostras och vårdas i någon annan vård utom hemmet och inte heller på grund av sjukdom behöver vård som ges någon annanstans. Vid behov kan också annan undervisning ordnas enligt vad som i övrigt föreskrivs om den undervisning som ska ordnas. Vid statens barnskyddsenheter kan också tillhandahållas sådana mentalvårdstjänster som avses i socialvårdslagen (1301/2014) eller hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska minst en av statens tjänsteenheter för barnskydd producera sådan rehabilitering på en sluten institution som avses i 49 a § i barnskyddslagen.

6 §

Uppgifter som utförs av fängelsets familjeavdelning vid Statens barnskyddsanstalt

Statens barnskyddsanstalt producerar den tjänst vid fängelsets familjeavdelning som avses i barnskyddslagen. Tjänsten får inte produceras som en köpt tjänst.

Fängelsets familjeavdelning finns i anslutning till fängelset. Barn kan på det sätt som föreskrivs i barnskyddslagen placeras på fängelsets familjeavdelning hos en förälder som avtjänar ett fängelsestraff eller är häktad. Familjeavdelningen stöder föräldrarna i deras föräldraskap och förmåga att hantera sin livssituation. Syftet är att stödja interaktionen mellan barn och föräldrar och att skapa en trygg vardag för barnet såväl fysiskt som psykiskt.

7 §

Styrning och tillsyn

Institutet för hälsa och välfärd svarar för resultatstyrningem av Statens barnskyddsanstalt. Grundläggande utbildning och annan undervisning i anslutning till den styrs av Utbildningsstyrelsen.

Välfärdsområdena och Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över den verksamhet vid statens tjänsteenheter för barnskydd och vid fängelsets familjeavdelning som det föreskrivs om i barnskyddslagen. Tillstånds- och tillsynsverket utövar också tillsyn över den undervisning och utbildning som ges av verksamhetsställena för skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt.

8 §

Samarbete med Brottsförhållningsmyndigheten

Den dagordning som avses i 5 kap. 8 § i fängelselagen (767/2005) bereds av Brottspåföljdsmyndigheten i samarbete med personalen vid fängelsets familjeavdelning och fastställs av enhetschefen för fängelset. För att barnskyddet ska kunna genomföras ordnas diskussioner i enlighet med 31 § i barnskyddslagen. Om det sker sådana förändringar i förälderns situation som kan kräva justering i barnets klientplan, ska enhetschefen för fängelset utan dröjsmål meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om detta.

9 §

Ordnande av undervisning

I fråga om ordnande av grundläggande utbildning, annan undervisning i anslutning till den och utbildning som handleder för examensutbildning vid statens tjänstenheter för barnskydd gäller vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning eller lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

10 §

Behörighetsvillkor för personalen vid statens tjänstenheter för barnskydd

Behörighetsvillkor för anställda i vård- och fostringsuppgifter är för uppgiften lämplig högskoleexamen eller sådan yrkesexamen på institutnivå som föregick yrkeshögskoleexamen. I fråga om behörighetsvillkoren för den övriga personalen gäller vad som bestäms om detta någon annanstans i lag och med stöd av lag.

11 §

Behörighetsvillkor för personalen vid skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt

Bestämmelser om behörighetsvillkoren för personalen vid skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt finns i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998).

12 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om behörighetsvillkor för personalen vid Statens barnskyddsanstalt utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Genom denna lag upphävs lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010) och lagen om statens uppfostringsanstalter och grunderna för de i dessa anställda personers pensionsrätt (293/1922) samt förordningen om statens skolhem (769/1978).

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den lag om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd som gällde vid ikraftträdandet av denna lag eller till förordningen om statens skolhem ska denna lag tillämpas i stället för den.

14 §

Övergångsbestämmelser som gäller personalen

Bestämmelser om personalens ställning finns i 5 a–5 c § i statstjänstemannalagen (750/1994).
De bestämmelserna tillämpas även på anställda i arbetsavtalsförhållande.

Helsingfors den 20

Statsminister

Förnamn Efternamn

...minister Förnamn Efternamn

Statsrådets förordning

om Statens barnskyddsanstalt

I enlighet med social- och hälsovårdsministeriets beslut föreskrivs med stöd av 12 § i lagen om Statens barnskyddsanstalt (xx/20xx):

1 §

Behörighetsvillkor för personalen

Behörighetsvillkor för tjänster och befattningar vid Statens barnskyddsanstalt är att personen i fråga genom sin tidigare verksamhet visat att han eller hon besitter sådan förmåga och skicklighet som en framgångsrik skötsel av tjänsten förutsätter.

Dessutom krävs

1) av föreståndare för statens tjänsteenheter för barnskydd behörighet i enlighet med 46 a § 3 mom. i socialvårdslagen,

2) av övriga ordinarie tjänstemän och tjänstemän för viss tid för tjänsten eller befattningen lämplig utbildning eller vad som föreskrivs någon annanstans i lag eller med stöd av lag.

Vid fängelsets familjeavdelning kan det finnas en ansvarig handledare, handledare och vid behov annan personal.

2 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den xx xxx 20xx.
